

Meerwaarde RED III Versnellingsgebieden

Versie 21-10-2024

De voordelen voor het aanwijzen van versnellingsgebieden bestaan uit twee delen: het vervallen van de ProjectMER en natuurtoetsen op projectniveau, en financiële compensatie.

Overslaan ProjectMER, uitgebreide PlanMER en screening

RED III maakt het mogelijk gebieden aan te wijzen waarin hernieuwbare energieprojecten en de bijbehorende infrastructuur versneld kunnen worden. Hierbij maakt de richtlijn onderscheid tussen versnellingsgebieden voor de opwek van hernieuwbare energie, gebieden voor energie-infrastructuur en opslag en reeds aangemerkte gebieden voor opwek (Nederland heeft geen gebruik gemaakt van deze laatste categorie). In deze gebieden kan onder specifieke voorwaarden gebruik worden gemaakt van uitzonderingen op de Europese natuur- en milieuwetgeving. Vergunningverlening kan op projectniveau versneld worden doordat de effecten voor milieu en natuur eerder op gebiedsniveau worden onderzocht. Er zijn in beginsel geen milieueffectrapportage (MER) en passende beoordeling en soortenbeschermingstoets op projectniveau meer nodig.

Voor deze gebieden wordt een PlanMER uitgevoerd om de milieueffecten in kaart te brengen. Hierbij wordt ook een passende beoordeling gedaan van de gevolgen voor Natura 2000-gebieden, indien nodig. Bij deze toetsen wordt bekeken of er – eventueel na toepassing van de nodige mitigerende maatregelen – geen grote negatieve effecten zijn. Bij de projecten die binnen de versnellingsgebieden vallen, is het uitgangspunt dat er na het volgen van de gestelde maatregelen geen significant negatieve gevolgen meer zijn voor het milieu of voor beschermde natuur. De projecten worden wel nog gescreend door de bevoegde autoriteiten, in een versnelde procedure van 30 dagen. Deze screening en financiële compensatie worden later in dit stuk beschreven.

Een versnellingsgebied leent zich vooral voor MER-plichtige projecten, of groepen projecten, waar niet al te veel keuze qua locatie en ruimte voor is. Des te minder opties, des te minder uitgebreid de PlanMER hoeft te zijn. Denk aan concrete tracés of afgebakende gebieden met een groep projecten als uitdaging (bijvoorbeeld een deel van een industriecluster).

Lopende procedures – minder meerwaarde

Versnellingsgebieden bieden vermoedelijk minder meerwaarde als de ruimtelijke procedure voor een project al is gestart, bijvoorbeeld als de NRD of plan/projectMER al in voorbereiding of afgerond zijn. Een uitgebreidere PlanMER is mogelijk te zwaar om tussentijds de procedure aan te passen. Bovendien is een gedetailleerde PlanMER lastig uitvoerbaar in gebieden met veel projecten, complexe keuzes of een groot oppervlak. Dit zou leiden tot een te grote en complexe voorbereiding, wat eerder vertraging dan versnelling veroorzaakt.

Is een project MER-plichtig?

Voor sommige energietransitieprojecten, zoals zonne-energie of bodemenergie, is vaak geen ProjectMER vereist¹. In die gevallen kan de RED III-procedure juist voor een langere procedure zorgen

¹ Zie bijlage V (C) van de [Omgevingswet](#)

dan normaal. De tijdwinst die een versnellingsgebied oplevert, hangt sterk af van hoe lang het duurt om de PlanMER op te stellen.

Screening en financiële compensatie

Als bij een project in een versnellingsgebied tijdens de screening blijkt dat er aanzienlijke onvoorziene milieueffecten zijn, moeten op projectniveau alsnog extra maatregelen genomen worden om deze effecten te verminderen of te compenseren. De bewijslast voor deze effecten ligt bij het bevoegd gezag, terwijl dit normaal bij de initiatiefnemer ligt. De screening wordt gebaseerd op informatie die door de projectontwikkelaar moet worden aangeleverd, en eventueel met informatie uit de PlanMER.

Wanneer een project in een versnellingsgebied, ondanks het volgen van de maatregelen uit de PlanMER, toch significante schade aan de natuur veroorzaakt, volgt een compensatietraject. Dit wordt formeel vastgesteld in de screening, maar de noodzaak voor compensatie kan vaak al in de PlanMER-fase worden ingeschat.

Omdat het bij RED3 gaat om projecten van hoger openbaar belang, kan een ADC²-procedure (natuurcompensatie volgens art. 6, lid 4 van de Europese Habitatrichtlijn) worden gevolgd. Dit houdt in dat fysieke compensatie, zoals het creëren van nieuwe natuur, kan worden vereist om schade aan Natura 2000-gebieden te compenseren. RED III biedt ook de mogelijkheid van financiële compensatie naast fysieke compensatie. Dit is het geval bij wind- en zonne-energieprojecten (art. 16bis, 5^e lid RED III) en infrastructuur voor hernieuwbare energie in het elektriciteitssysteem (art. 15sexies, 4^e lid RED III). Zie onderstaande tabel voor details. Denk bijvoorbeeld aan een natuurherstelfonds waarmee natuurmaatregelen kunnen worden gefinancierd door overheden. Dit is nieuw in Nederland, en daardoor is er nog geen ervaring met dit proces.

Financiële compensatie is vooral nuttig voor projecten waarbij mitigerende maatregelen niet genoeg zijn en fysieke compensatie moeilijk is. Denk aan projecten die Natura2000-gebieden niet kunnen ontwijken of aan soortenbescherming. Deze optie is vooral bedoeld voor cruciale projecten die anders niet uitgevoerd kunnen worden. Het is echter belangrijk om hier terughoudend mee om te gaan, gezien de kwetsbare staat van de natuur in Nederland. Bovendien vraagt een compensatietraject extra tijd en onderzoek, waardoor het niet direct een versnellingsmaatregel is.

Natura 2000-gebieden en versnellingsgebieden

Ten slotte is het belangrijk dat de richtlijn onderscheid maakt in de omgang met Natura2000-gebieden bij het aanwijzen van versnellingsgebieden. Versnellingsgebieden voor de opwekking van energie mogen niet overlappen met Natura2000-gebieden. Versnellingsgebieden voor elektriciteitsinfrastructuur mogen wel in Natura2000-gebieden liggen, mits is aangetoond dat deze gebieden zoveel mogelijk worden vermeden.

Mogelijkheden die RED III biedt voor versnellingsgebieden:	Nuttig voor:
Geen projectMER of passende beoordeling, na uitgebreide planMER of passende beoordeling	Projecten die MER-plichtig zijn, waarbij MER-procedure nog niet gestart is, maar project

² Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang, Compensatie

op planniveau (waaruit blijkt dat er geen significante milieu effecten zijn, evt. na mitigatie);	voldoende concreet om omvang van planMER beperkt te houden*
Natuur-/milieueffecten financieel compenseren	Wind- en zonne-energie projecten (opwek en opslag) én infrastructuur voor hernieuwbare energie* in het elektriciteitssysteem
Maximale vergunningstermijnen (excl. Beroepsprocedure; geldt ook buiten versnellingsgebieden)	Land: 1 jaar; offshore: 2 jaar; beide met 6mnd te verlengen Repowering < 150kV: 6mnd; offshore: 12mnd
Als mitigerende maatregelen voor een project zijn vastgesteld, wordt het doden of verstoren van beschermde soorten niet als opzettelijk beschouwd.	Projecten voor hernieuwbare energie*, ook buiten versnellingsgebieden. Nieuwe mitigerende maatregelen mogen getest worden in een project, mits nauwlettend gemonitord.
* Alleen projecten die betrekking hebben op energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk windenergie, zonne-energie (thermische zonne-energie en fotovoltaïsche energie) en geothermische energie, osmose-energie, omgevingsenergie, getijdenenergie, golfslagenergie en andere energie uit de oceanen, waterkracht, en energie uit biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogas. Ook hernieuwbare waterstof valt onder REDIII.	

Mapping

Een gebied kan alleen als versnellingsgebied worden aangewezen als het onderdeel is van de mapping. Dit is de eerste inventarisatie van gebieden met projecten die kunnen bijdragen aan meer hernieuwbare energie in de energiemix. Deze projecten moeten bijdragen aan de doelen voor hernieuwbare energie in 2030 en aan klimaatneutraliteit in 2050.

Een versnellingsgebied is een gebied dat bijzonder geschikt is voor de ontwikkeling van hernieuwbare energieprojecten. Hierbij wordt gekeken naar het soort technologie en of het gebruik ervan geen grote gevolgen heeft voor het milieu. Lidstaten kunnen deze gebieden in overleg met lokale en regionale overheden aanwijzen.

Het aanwijzen van versnellingsgebieden kan voordelen bieden, zoals een kortere en makkelijkere vergunningsprocedure voor bepaalde energietransitieprojecten. Dit is echter niet altijd het geval. In deze mapping-fase is inzicht in deze meerwaarde relevant voor overheden om te bepalen welke gebieden relevant zijn om aan te wijzen.